

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

بازرگانی کالاهای کشاورزی و صنایع غذایی

در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

و همسنجی آن با مدت مشابه سال‌های قبل

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب

شناسنامه گزارش

عنوان:

بازرگانی کالاهای کشاورزی و صنایع غذایی

در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

و همسنگی آن با مدت مشابه سال‌های قبل

گروه کشاورزی

تهیه کنندگان: محمد مهدی فارسی و بهزاد فکاری

ناظر علمی: کوروش صادق‌زاده

تاریخ انتشار: فروردین ماه ۱۴۰۴

طبقه بندی موضوعی: بازرگانی کالاهای کشاورزی

واژه‌های کلیدی: واردات، صادرات، محصولات کشاورزی، محصولات صنایع غذایی، تراز تجاری

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵، تلفن: ۸۵۷۳۲۸۴۳

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱
۱- مقدمه:	۱
۲- تراز تجاری	۱
۳- صادرات	۳
۳-۱- محصولات کشاورزی	۳
۳-۲- محصولات صنایع غذایی	۵
۳-۳- تمرکز صادرات	۷
۳-۴- صادرات نهاده‌ها	۸
۳-۴-۱- آفتکش‌ها	۸
۳-۴-۲- کودها	۸
۳-۴-۳- بذور	۸
۳-۴-۴- ماشین‌ها و ادوات کشاورزی	۹
۳-۴-۵- واکسن و دارو	۹
۴- واردات محصولات کشاورزی	۹
۴-۱- محصولات کشاورزی	۹
۴-۲- محصولات صنایع غذایی	۱۱
۴-۲-۱- آفتکش‌ها	۱۳
۴-۲-۲- کودها	۱۳
۴-۲-۳- بذور	۱۴
۴-۲-۴- ماشین‌های و ادوات کشاورزی	۱۴
۴-۲-۵- واکسن و دارو	۱۴

پیشگفتار

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران، در راستای اهداف مرکز و اطلاع‌رسانی به فعالان بخش خصوصی و پژوهشگران این حوزه، گزارش "آمار بازرگانی خارجی بخش کشاورزی (محصولات کشاورزی و صنایع غذایی) در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ و مقایسه آن با مدت مشابه سال‌های قبل" را منتشر نموده است. گزارش حاضر بر مبنای اطلاعات مقدماتی گمرک جمهوری اسلامی ایران تهیه شده است.

۱- مقدمه:

بازرگانی محصولات کشاورزی با توزیع و انتقال کارآمد محصولات از مناطقی که با مازاد محصول مواجه می‌باشند به مناطقی که دارای کسری هستند نقش مهمی در اتصال سیستم غذایی کشورهای مختلف ایفا می‌کند. از این رو تجارت محصولات کشاورزی امکان دسترسی تمامی مصرف‌کنندگان به مواد غذایی کافی، سالم و مغذی را برای تمامی اقشار در سطح جهانی فراهم آورده است و از سوی دیگر بخش عمده‌ای از درآمد حاصل از تولید و فرآوری محصولات کشاورزی وابسته به بازرگانی این محصولات در سطح جهان می‌باشد. با توجه به تغییرات در روند عرضه و تقاضای محصولات کشاورزی به دلیل بروز تغییرات جمعیتی، ترجیحات و تمایلات غذایی، رشد شهرنشینی و تغییرات الگوی مصرف و همچنین اثرگذاری غیر قابل پیش‌بینی تغییرات اقلیم بر الگوهای عرضه مواد غذایی در سالیان آتی نقش بازرگانی کالاهای کشاورزی در افزایش تاب‌آوری سیستم‌های کشاورزی و تأمین پایدار امنیت غذایی افزایش خواهد یافت و بدون توجه به تجارت محصولات کشاورزی، دستیابی به سیستم پایدار تولید محصولات کشاورزی و تأمین امنیت غذایی امکان‌پذیر نخواهد بود (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۳).

کشور ایران نیز در دهه‌های اخیر از یک سو با رشد جمعیت فزاینده، تغییرات الگوهای سکونت و افزایش شهرنشینی و ایجاد تغییرات در الگوهای غذایی مواجه شده است و از سوی دیگر به دلیل بروز تغییرات اقلیمی پایداری سیستم‌های تولید محصولات کشاورزی و همچنین تأمین امنیت غذایی پایدار در کشور با چالش‌هایی مواجه شده است. از این رو توجه به بازرگانی محصولات کشاورزی در راستای دستیابی به اهدافی مانند افزایش درآمد فعالان بخش کشاورزی، پایدار نمودن سیستم تولید کشاورزی و ارتقاء امنیت غذایی الزامی می‌باشد. با در نظر گرفتن این موضوع در گزارش حاضر میزان و ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی، صنایع غذایی و نهاده‌های مورد استفاده در این بخش و همچنین ارزش واحد هر یک از این کالاها به صورت ماهیانه مورد بررسی قرار می‌گیرد. علاوه بر این سهم هر یک از مبادی وارداتی و مقاصد صادراتی در صادرات و واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی کشاورزی نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. در کنار این موارد شاخص تمرکز صادرات محصولات کشاورزی نیز از منظر گروه‌های کالایی و همچنین از منظر بازارهای صادراتی محاسبه شده و نسبت به مدت مشابه سال گذشته مقایسه شده است.

۲- تراز تجاری

تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ منفی ۴,۶ میلیارد دلار بوده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته در حدود یک میلیارد دلار کاهش یافته که نشان از بهبود تراز تجاری بخش کشاورزی و صنایع غذایی نسبت به سال گذشته دارد. (جدول ۱). کاهش کسری تراز تجاری در سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته ناشی از افزایش ۲۴ درصدی ارزش صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در مقابل کاهش ۵ درصدی ارزش واردات محصولات در این بخش بوده است.

جدول ۱- تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

متغیر	۱۴۰۲	۱۴۰۳	نرخ تغییر
مقدار صادرات (تن)	۳۴۴۵۲۰۱	۴۲۵۴۶۹۵	۲۳٪
مقدار واردات (تن)	۱۱۰۷۲۲۴۳	۱۱۹۰۶۶۲۹	۸٪
ارزش صادرات (هزار دلار)	۲۳۷۵۴۱۷	۲۹۴۷۷۶۵	۲۴٪
ارزش واردات (هزار دلار)	۸۰۵۰۸۰۱	۷۶۲۴۶۸۴	-۵٪
تراز تجاری (هزار دلار)	-۵۶۷۵۳۸۴	-۴۶۷۶۹۲۰	-۱۸٪

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

در جدول ۲ مقدار و ارزش صادرات و واردات محصولات خام کشاورزی ارائه شده است. بر اساس محاسبات صورت گرفته در شش ماه ابتدای سال ۱۴۰۳ میزان واردات محصولات کشاورزی بیش از صادرات بوده و این تفاوت، کسری ۴,۶ میلیارد دلاری تراز تجاری در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ را به همراه داشته است، هرچند که میزان کسری تراز تجاری نسبت به سال گذشته در حدود ۹۰۰ میلیون دلار کاهش یافته است. دلیل اصلی کاهش کسری تجاری در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ افزایش ۲۵ درصدی صادرات محصولات کشاورزی و در مقابل کاهش ۶ درصدی ارزش واردات بوده است. لازم به ذکر است با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از واردات محصولات کشاورزی کالاها واسطه و نهاده‌های تولیدی سایر بخش‌ها به ویژه دامپروری است از این رو بررسی کاهش واردات در گروه‌های محصولی مختلف دارای اهمیت می‌باشد.

جدول ۲- تراز تجاری محصولات کشاورزی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

متغیر	۱۴۰۲	۱۴۰۳	نرخ رشد
مقدار صادرات (تن)	۲۸۹۲۱۲۶	۳۶۰۸۶۴۳	۲۵٪
مقدار واردات (تن)	۱۰۹۶۲۲۳۶	۱۱۸۰۶۳۱۰	۸٪
ارزش صادرات (هزار دلار)	۱۹۲۷۴۹۹	۲۴۰۱۱۵۶	۲۵٪
ارزش واردات (هزار دلار)	۷۴۷۷۱۶۷	۷۰۴۵۱۴۵	-۶٪
تراز تجاری (هزار دلار)	-۵۵۴۹۶۶۸	-۴۶۴۳۹۸۹	-۱۶٪

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

تراز تجاری محصولات صنایع غذایی نیز در جدول ۳ نمایش داده شده است. بر اساس محاسبات صورت گرفته ارزش صادرات محصولات صنایع غذایی از ۴۴۸ به ۵۷۹ میلیون دلار افزایش یافته که نشان از رشد ۲۲ درصدی صادرات این محصولات دارد در طرف مقابل میزان واردات محصولات صنایع غذایی از ۵۷۳ به ۵۷۹ میلیون دلار رسیده که نشان از رشد ۱ درصدی دارد بر این اساس کسری تراز تجاری محصولات صنایع غذایی از ۱۲۵ میلیون دلار در سال ۱۴۰۲ به ۳۲,۹ میلیون دلار در سال ۱۴۰۳ رسیده که نشان دهنده کاهش ۷۴ درصدی کسری تراز تجاری در این بخش است دلیل اصلی این کاهش افزایش صادرات محصولات در مقابل ثبات نسبی در واردات محصول می‌باشد.

جدول ۳- تراز تجاری محصولات صنایع غذایی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

متغیر	۱۴۰۲	۱۴۰۳	نرخ رشد
مقدار صادرات (تن)	۵۵۳۰۷۶	۶۴۶۰۵۲	۱۷٪
مقدار واردات (تن)	۱۱۰۰۰۸	۱۰۰۳۱۹	-۹٪
ارزش صادرات (هزار دلار)	۴۴۷۹۱۸	۵۴۶۶۰۹	۲۲٪
ارزش واردات (هزار دلار)	۵۷۳۶۳۴	۵۷۹۵۴۰	۱٪
تراز تجاری (هزار دلار)	-۱۲۵۷۱۶	-۳۲۹۳۱	-۷۴٪

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

۳- صادرات

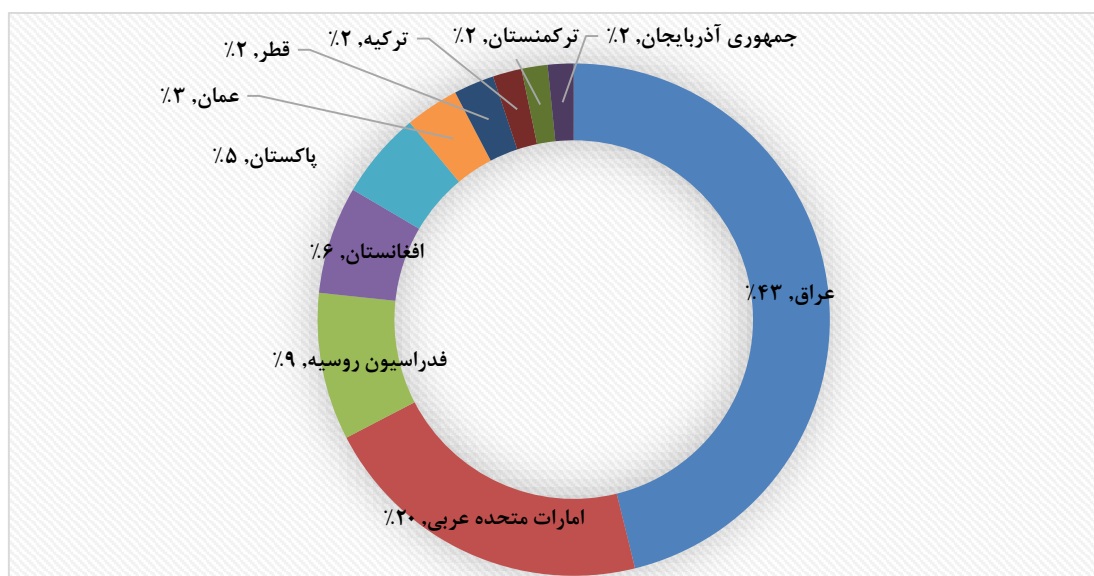
۳-۱- محصولات کشاورزی

مقدار و ارزش صادرات محصولات کشاورزی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ به ترتیب به ۳,۶۱ میلیون تن و ۲۴۰۱ میلیون دلار رسیده است که هر شاخص نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۲۵ درصد افزایش یافته است. در میان محصولات صادراتی از منظر وزن به ترتیب سایر سبزیجات (۲۴٪)، خربزه و هندوانه (۱۸٪)، گوجه فرنگی (۱۵٪)، شیر و فرآورده‌های لبنی (۱۰٪)، سیب (۶٪)، سایر میوه‌های تازه (۶٪)، سیب‌زمینی (۴٪)، پیاز و موسیر (۳٪) و مرکبات (۲٪) و با مجموع سهم ۸۹ درصدی ۱۰ کالای برتر صادراتی از منظر وزن به حساب می‌آیند از منظر ارزش نیز محصولات شیر و فرآورده‌های آن (۲۱٪)، پسته و مغز پسته (۱۶٪)، گوجه‌فرنگی تازه (۹٪)، سایر سبزیجات تازه (۸٪)، سایر میوه‌های تازه (۸٪)، هندوانه و خربزه (۷٪)، ماهی (۵٪)، سیب (۵٪)، خرما (۳٪) و انگوره خشک کرده (۲٪) و مجموع سهم ۸۳ درصدی ۱۰ کالای برتر صادراتی در شش ماه ابتدای سال ۱۴۰۳ محسوب می‌شوند.

ارزش واحد کالاهای صادراتی بخش کشاورزی در سال ۱۴۰۳ برابر ۶۶۵,۴ دلار به ازای هر تن بوده که نسبت به ارزش واحد سال ۱۴۰۲، ۰,۱۶ درصد کاهش یافته است. در میان محصولات مختلف زعفران با قیمت واحد ۸۶۶,۲ هزار دلار به ازای هر تن، خاویار به ارزش واحد ۵۶۹ هزار دلار به ازای هر تن، پسته و مغز آن با ارزش ۹,۹ هزار دلار به ازای هر تن، روده و بادکنک و شکمبه حیوانی ۹,۹ هزار دلار و میگو با ارزش ۳,۳ هزار دلار به ازای هر تن ارزشمندترین محصولات صادراتی بخش کشاورزی به حساب می‌آیند.

در نمودار ۱ مهمترین مقاصد صادرات کالاهای کشاورزی ایران از منظر مقدار مورد بررسی قرار گرفته است. بر اساس محاسبات صورت گرفته کشور عراق با سهم ۴۳ درصدی از کل مقدار صادرات کالاهای کشاورزی مهمترین مقصد صادرات کالاهای کشاورزی ایران به حساب می‌آید و پس از آن کشورهای امارات متحده عربی ۲۰٪، فدراسیون روسیه ۹٪، افغانستان ۶٪ و پاکستان ۵٪ در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار دارند. نکته قابل توجه این است که ۱۰ کشور مقصد کالاهای صادراتی ایران از کشورهای همسایه (مرز زمینی و دریایی) و آسیایی می‌باشند و بازار صادرات محصولات کشاورزی ایران به این کشورها محدود شده است.

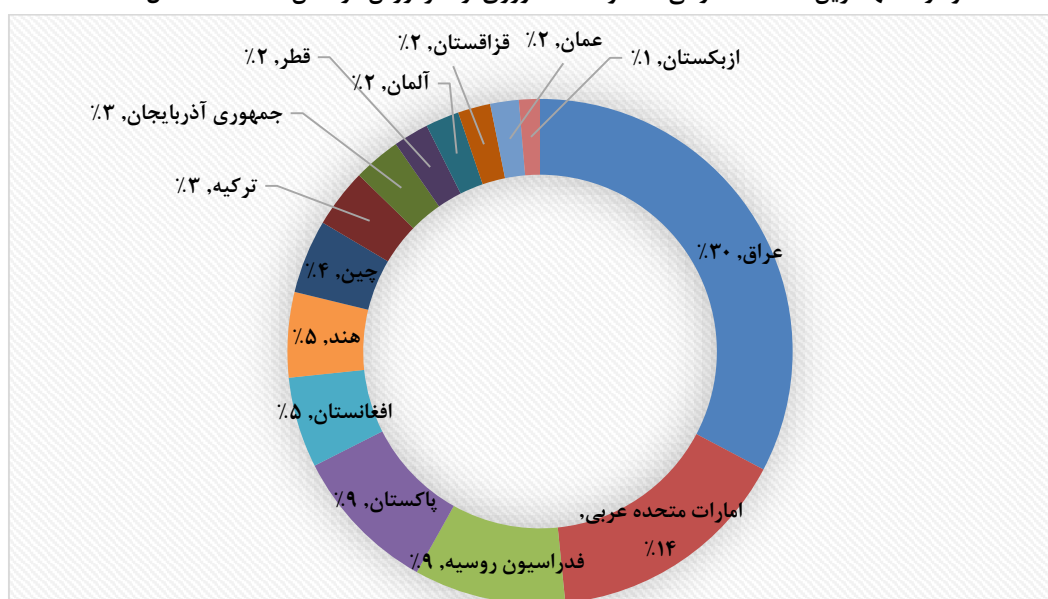
نمودار ۱- مهمترین مقاصد صادراتی محصولات کشاورزی از نظر مقدار در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

مهمترین مقاصد صادرات کالاهای کشاورزی ایران از نظر ارزش در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ در نمودار ۲ نمایش داده شده است. بر اساس محاسبات صورت گرفته کشور عراق با سهم ۳۰ درصدی از ارزش صادرات محصولات کشاورزی در رتبه نخست قرار دارد و پس از آن نیز کشور امارات متحده عربی (۱۴)، فدراسیون روسیه (۹)، پاکستان (۹)، افغانستان (۵) و هند (۵) به ترتیب در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. بر خلاف مقدار صادرات، تنوع کشورهای مقصد صادراتی از منظر ارزش متنوع‌تر می‌باشد و علاوه بر کشورهای همسایه کشورهایی نظیر هندوستان، چین، قزاقستان و آلمان نیز سهمی از ارزش صادرات محصولات کشاورزی ایران را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ۲- مهمترین مقاصد صادراتی محصولات کشاورزی از نظر ارزش در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

۲-۳- محصولات صنایع غذایی

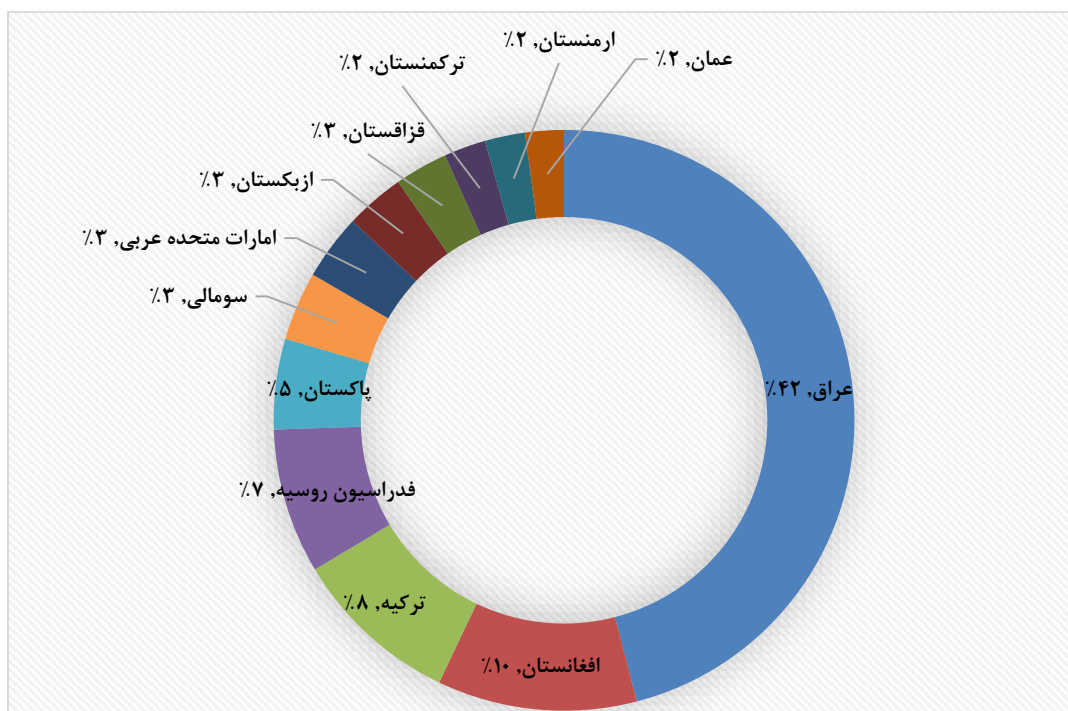
مقدار صادرات محصولات صنایع غذایی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۶۴۶ هزار تن بوده است که این مقدار نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱۷ درصد افزایش یافته است. از منظر ارزش نیز صادرات محصولات گروه صنایع غذایی با ثبت رشد ۲۲ درصدی به حدود ۵۴۷ میلیون دلار افزایش یافته است. بررسی مهمترین کالاهای صادراتی صنایع غذایی از منظر مقدار نشان از این دارد که رب گوجه‌فرنگی با سهمی ۱۷ درصدی از مقدار صادرات صنایع غذایی در رتبه نخست قرار دارد و پس از آن انواع خمیرهای غذایی (۱۲٪)، انواع آبمیوه و کمپوت (۱۱٪)، بیسکویت و ویفر (۱۰٪) و خوراک آماده دام و طیور (۱۰٪) در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. از بعد ارزش نیز رب گوجه‌فرنگی با سهمی ۱۱ درصدی از ارزش صادرات محصولات صنایع غذایی در رتبه نخست قرار گرفته است و پس از آن نیز انواع آبمیوه و کمپوت (۱۰٪)، خوراک آماده دام و طیور (۱۰٪)، بیسکویت و ویفر (۹٪) و شیرینی و شکلات (بدون کاکائو) (۸٪) در رده‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند.

از نظر ارزش صادرات محصول گوجه‌فرنگی، ارزش‌آوری بالغ بر ۵۹ میلیون دلار در شش ماه نخست سال داشته است و پس از آن محصولات آب میوه و کمپوت، خوراک دام و بیسکویت و ویفر نیز ارزش‌آوری بیش از ۵۰ میلیون دلار را به ثبت رسانده‌اند. پس از این گروه محصولات شیرینی و شکلات، انواع خمیرهای غذایی، سیب‌زمینی آماده یا محفوظ شده، بستنی و انواع مخمرهای غذایی ارزش‌آوری بیش از ۳۰ میلیون دلار داشته‌اند و سایر گروه‌های محصولی در شش ماه ابتدایی سال ارزش‌آوری به مراتب کمتری داشته‌اند.

متوسط ارزش واحد کالاهای صادراتی صنایع غذایی در سال ۱۴۰۳ برابر ۸۴۶ دلار به ازای هر تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشدی ۴ درصدی را به ثبت رسانده است. در میان محصولات صادراتی فرآورده‌های غذایی برای تغذیه کودکان با ارزش واحد ۴۲۳۰ دلار به ازای هر تن گرانترین محصول صادراتی صنایع غذایی محسوب می‌شود و پس از آن گروه سوسیس و انواع گوشت‌های کنسرو شده و انواع مخمرهای غذایی به ترتیب با ارزش واحد ۲۶۶۲ و ۲۵۸۶ دلار در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. از سوی دیگر گروه محصولی انواع شربت قند و آب معدنی و نوشابه و انواع سرکه‌های خوراکی به ترتیب با ارزش واحد ۲۷۸، ۵۲۴ و ۵۲۵ دلار به ازای هر تن کم ارزش‌ترین محصولات صادراتی گروه صنایع غذایی به حساب می‌آیند.

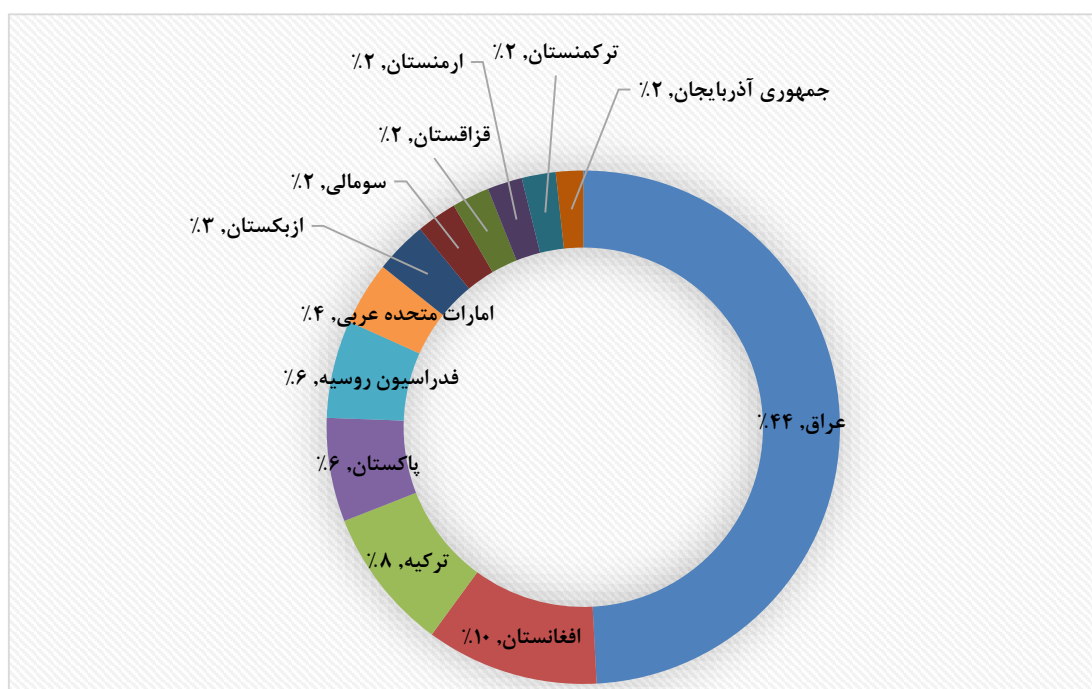
مهمترین کشورهای مقصد صادراتی محصولات صنایع غذایی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ از منظر مقدار در نمودار ۳ نمایش داده شده‌اند. بر این اساس کشور عراق با سهم ۴۲ درصدی از مقدار صادرات صنایع غذایی نخستین مقصد صادرات این کالاها به حساب می‌آید و پس از آن به ترتیب کشورهای افغانستان با سهم ۱۰٪، ترکیه با سهم ۸٪، فدراسیون روسیه با سهم ۷٪ و پاکستان با سهم ۵٪ به ترتیب در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. مابقی مقاصد صادراتی کالاهای صنایع غذایی در شش ماه نخست سال جاری سهمی کمتر از ۵ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. بررسی مقاصد صادراتی کالاهای صنایع غذایی نشان از این دارد که به استثنای کشور سومالی سایر کشورهای مقصد از جمله کشورهای همسایه به حساب می‌آیند.

نمودار ۳. سهم مقاصد صادراتی محصولات صنایع غذایی از نظر مقدار در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۴. سهم مقاصد صادراتی محصولات صنایع غذایی از نظر ارزش در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

در نمودار ۴ مهمترین کشورهای مقصد صادرات کالاهای صنایع غذایی کشور از منظر ارزش ارائه شده است. بر این اساس کشور عراق با سهم ۴۴ درصدی از ارزش صادرات محصولات صنایع غذایی کشور مهمترین مقصد این گروه کالاها به

حساب می‌آید و پس از آن کشورهای افغانستان، ترکیه، پاکستان و فدراسیون روسیه به ترتیب با سهمی ۱۰، ۸، ۶ و ۶ درصدی در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. سهم سایر کشورهای مقصد صادرات کالاهای صنایع غذایی کشور به طور نسبی اندک بوده و سهمی کمتر از پنج درصد از ارزش صادرات را به خود اختصاص داده‌اند.

۳-۳- تمرکز صادرات

با توجه به اهمیت صادرات محصولات کشاورزی به منظور سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دقیق لازم است این شاخص از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گیرد تا تصویری روشن از جایگاه صادرات محصولات بخش کشاورزی ارائه شود. بر اساس پیشنهاد بانک جهانی یکی از ابزارهای بررسی عملکرد تجاری هر کشور و بخش‌های اقتصادی بررسی میزان تنوع محصول و بازار است. یکی از شاخص‌های مورد استفاده به این منظور شاخص تمرکز صادرات می‌باشد که این شاخص را می‌توان از دو منظر میزان تمرکز بر گروه‌های کالایی صادراتی و همچنین میزان تمرکز بر بازارها محاسبه نمود. به منظور محاسبه این شاخص روش‌های مختلفی ارائه شده است که از آن جمله می‌توان به شاخص هرفیندال، شاخص هانا-کی، شاخص آنتروپی مرتبه اول و شاخص انحراف لگاریتمی اشاره کرد (خدادا کاشی و شهیکی تاش، ۱۳۸۴) که با توجه به فراوانی استفاده از شاخص هرفیندال در این گزارش نیز این شاخص برای بررسی تمرکز صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی و همچنین بررسی تمرکز مقاصد صادراتی محاسبه شده است.

فرمول محاسبه شاخص تمرکز صادراتی به قرار زیر است:

$$H = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که در این رابطه S_i سهم هر گروه محصولی یا هر کشور از کل صادرات محصولات کشاورزی می‌باشد. مقدار این شاخص بین صفر و یک می‌باشد چنانچه عدد محاسبه شده برای این شاخص نزدیک به صفر باشد منعکس کننده صادرات همگن‌تر و یا مقاصد صادراتی متنوع‌تر است و در صورتی که عدد محاسبه شده برای این شاخص به یک نزدیک‌تر باشد بیانگر صادرات کشور در چند محصول یا در چند بازار متمرکز می‌باشد (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۴۰۱).

در جدول ۴ شاخص تمرکز صادرات محصولات کشاورزی برای دو گروه کالاهای کشاورزی و صنایع غذایی بر مبنای کالاهای صادراتی هر گروه و همچنین مقاصد صادراتی برای سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ محاسبه شده است. در حوزه محصولات کشاورزی شاخص تمرکز برای محصولات صادراتی در سال ۱۴۰۲ برابر ۰,۲۲ بوده و در سال ۱۴۰۳ به ۰,۲۸ رسیده است که این مسأله نشان دهنده کاهش حدود ۳۰ درصدی تنوع محصولات صادراتی گروه کشاورزی است.

شاخص تمرکز از منظر بازارهای صادراتی نیز از ۰,۱۶ واحد در سال ۱۴۰۲ به ۰,۱۳ رسیده است که نشان از افزایش تنوع مقاصد کالاهای صادراتی بخش کشاورزی دارد. به عبارت دیگر در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ نسبت به مدت مشابه سال گذشته تمرکز صادرات محصولات کشاورزی افزایش یافته و در مقابل میزان تمرکز در مقاصد صادراتی کاهش یافته است به عبارت دیگر میزان تنوع مقاصد صادراتی محصولات کشاورزی افزایش یافته است.

در خصوص صادرات محصولات صنایع غذایی شاخص تمرکز برای شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ به ترتیب برابر ۰,۰۷۴ و ۰,۰۷۳ بوده است که نشان از تمرکز بسیار زیاد صادرات محصولات صنایع غذایی دارد به عبارت دیگر تعداد گروه‌های محصولی محدودی سهم بسیار پررنگی در ارزش صادرات محصولات صنایع غذایی دارند. میزان شاخص تمرکز مقاصد صادراتی محصولات صنایع غذایی در سال ۱۴۰۳ برابر ۰,۲۳۸ بوده است و این شاخص برای مدت مشابه سال ۱۴۰۳ به ۰,۲۲۴ رسیده که نشان از افزایش اندک در تمرکز بازارهای صادراتی محصولات صنایع غذایی دارد.

جدول ۴. شاخص تمرکز محصولات و مقاصد صادراتی

شاخص تمرکز صادرات		
متغیر	۱۴۰۲	۱۴۰۳
محصولات کشاورزی		
برمبنای گروه محصول	۰,۲۲	۰,۲۸
برمبنای مقاصد	۰,۱۶۱	۰,۱۳۳
صنایع غذایی		
برمبنای گروه محصول	۰,۰۷۴	۰,۰۷۳
برمبنای مقاصد	۰,۲۳۸	۰,۲۲۴

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

۴-۳- صادرات نهاده‌ها

۴-۳-۱- آفتکش‌ها

میزان صادرات آفتکش‌ها شامل حشره‌کش‌ها، قارچ‌کش‌ها، و گندزداها به تفکیک آماده و تکنیکال در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ به ترتیب برابر ۲۳۰۸ و ۲۵۳ تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۵۷ و ۴۲ درصد افزایش یافته است. ارزش صادرات آفتکش‌های آماده در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۳,۴۹ میلیون دلار بوده و برای آفتکش‌های تکنیکال نیز برابر ۴۳۵ هزار دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۹۶ و ۱۰۴ درصد افزایش را نشان می‌دهد. ارزش واحد هر تن آفتکش تکنیکال در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۱۵۱۳ دلار بوده و این شاخص برای آفتکش‌های تکنیکال نیز در همین دوره برابر ۱۷۸۸ دلار به ازای هر تن محاسبه شده است.

۴-۳-۲- کودها

بررسی صادرات کود به تفکیک کودهای حیوانی و گیاهی و کودهای شیمیایی نشان از افزایش قابل توجه صادرات کودهای حیوانی و گیاهی دارد در حالی که صادرات کودهای شیمیایی اندکی کاهش یافته است. میزان صادرات کودهای دامی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۵,۴ هزار تن بوده که نسبت به صادرات ۱۸۵ تنی شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ رشدی ۲۸ برابری را به ثبت رسانده است همچنین ارزش کود حیوانی و گیاهی صادر شده در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۲۹۰ هزار دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۹,۳ برابر افزایش یافته است.

میزان صادرات کود شیمیایی در شش ماه ابتدای سال ۱۴۰۳ برابر ۳,۰۶ میلیون تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته در حدود یک درصد کاهش یافته است ارزش کودهای شیمیایی صادراتی در شش ماه نخست سال به ۸۹۴ میلیون دلار بالغ شده که نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۲ که رکورد ۸۹۸ میلیون دلاری را ثبت نموده بود تقریباً ثابت باقی مانده است. بیشترین میزان کود شیمیایی صادراتی کود ازته با مقدار صادرات ۳,۰۶۰ هزار تن و با ارزش ۸۹۳ میلیون دلار بوده است. به عبارتی بیش از ۹۹ درصد از ارزش صادرات کود شیمیایی مربوط به کود ازته می‌باشد. همچنین ارزش هر واحد کود شیمیایی صادراتی از ایران در سال ۱۴۰۳ برابر ۲۹۱ دلار به ازای هر تن بوده و میزان این شاخص نسبت به مدت مشابه سال گذشته تقریباً بدون تغییر است.

۴-۳-۳- بذور

میزان صادرات بذور و اندام رویشی از کشور در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ برابر ۱۴۴,۵ هزار تن بوده است. مقدار صادرات این محصولات در مدت مشابه سال ۱۴۰۲ برابر ۷۸,۶ هزار تن می‌باشد. مقایسه مقادیر صادرات این محصول در دو بازه

زمانی سال‌های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۲ نشان از رشد ۸۴ درصدی مقدار صادرات شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۲ دارد. ارزش صادرات بذرو و اندام‌های رویشی نیز در دوره مورد بررسی برابر ۴۶،۷ میلیون دلار بوده که نسبت به ارزش ۳۲،۸ میلیون دلاری در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۲، ۴۲ درصد افزایش یافته است. همچنین ارزش واحد هر تن بذر و اندام رویشی صادراتی در سال ۱۴۰۳ برابر ۳۲۳ دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۲ در حدود ۲۲،۷ درصد کاهش یافته است.

۴-۳-۴-۴ ماشین‌ها و ادوات کشاورزی

در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ میزان صادرات ماشین‌آلات کشاورزی و ادوات کاشت برابر ۱۴،۶ هزار تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۲ افزایشی ۷۸ درصدی را به ثبت رسانده است همچنین ارزش صادرات این گروه محصولات در مدت مشابه برابر ۵۱،۶ میلیون دلار بوده که نسبت به رقم ۲۸،۹ میلیون دلاری سال ۱۴۰۲ افزایش ۷۸ درصدی را به ثبت رسانده است. ارزش واحد ماشین‌آلات کشاورزی و ادوات کشت وارد شده به کشور در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ برابر ۳۵۱۰ دلار به ازای هر تن بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۵ درصد افزایش یافته است.

۴-۳-۴-۵ واکسن و دارو

میزان صادرات واکسن و داروهای مربوط به دام در ۶ ماهه سال ۱۴۰۳ برابر ۳۰ تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته تنها ۳ درصد افزایش یافته است. همچنین ارزش واردات این محصولات در مدت مشابه سال ۱۴۰۳ برابر ۱۸۸ هزار دلار بوده که نسبت به ارزش ۱۳۲ هزار دلاری شش ماه ابتدایی سال گذشته رشد ۴۳ درصدی را نشان می‌دهد. ارزش واحد هر تن واکسن و داروی وارداتی ۶۲۰۰ دلار بوده که نسبت به رقم ۴۴۵۸ دلاری در شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ رشدی ۳۹ درصدی را نشان می‌دهد.

۴- واردات محصولات کشاورزی

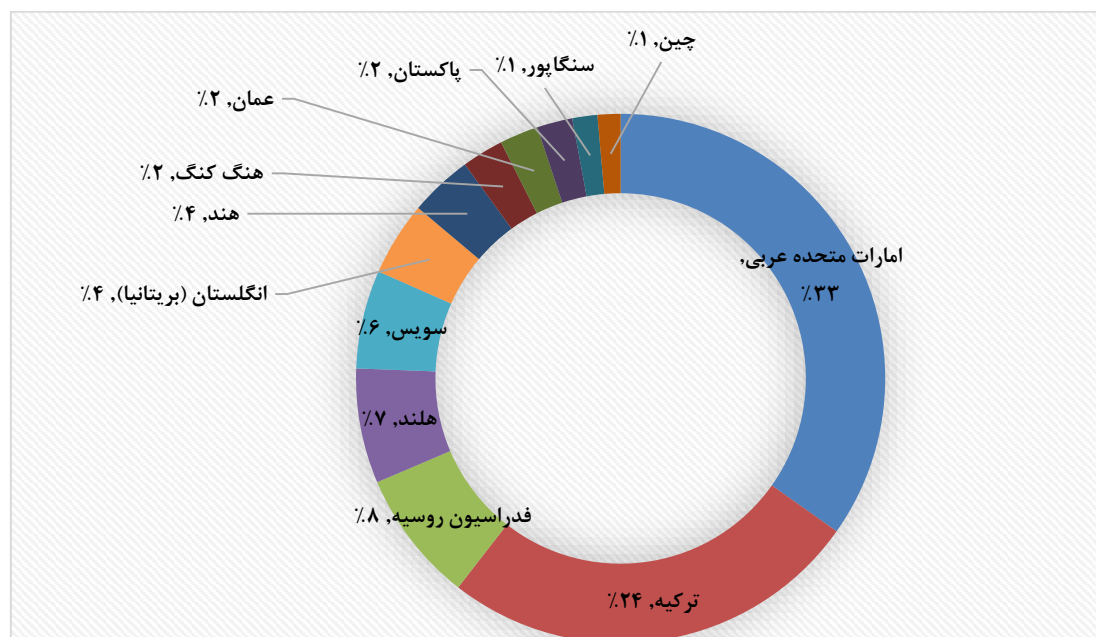
۴-۱- محصولات کشاورزی

مقدار و ارزش واردات محصولات کشاورزی در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ به ترتیب برابر ۱۱،۸ میلیون تن و ۷ میلیارد دلار بوده است مقدار این متغیرها در مدت مشابه سال گذشته به ترتیب برابر ۱۰،۹ میلیون تن و ۷،۴ میلیارد دلار بوده است که با توجه به این اعداد میزان واردات در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۸ درصد افزایش یافته است اما در مقابل ارزش واردات محصولات کشاورزی شش درصد کاهش یافته است. در میان محصولات وارداتی محصول ذرت با سهم ۴۱ درصدی از کل مقدار واردات در رده نخست قرار گرفته است و پس از آن کنجاله ۱۴٪، دانه سویا ۱۱٪، جو ۹٪ و روغن نباتی ۶٪ از کل مقدار واردات محصولات کشاورزی در رده‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. پس از این محصولات نیز قند و شکر، برنج، گندم، انواع میوه و گوشت قرمز به ترتیب با سهمی بین ۵ تا یک درصد از کل مقدار واردات در رده‌های ششم تا دهم قرار گرفته‌اند. ذکر این نکته ضروری است که هدف از واردات دانه سویا تأمین روغن نباتی کشور می‌باشد در واقع واردات دانه سویا از سویی نیاز به روغن را تأمین و کنجاله حاصل از آن نیز بخشی از نیاز کشور به غذایی دام را تأمین می‌نماید.

بررسی میزان واردات از منظر ارزش حاکی از این است که محصول ذرت با سهمی ۲۲ درصدی از کل ارزش واردات در رده نخست قرار گرفته است و پس از آن کنجاله ۱۳٪، دانه سویا ۱۱٪، گوشت قرمز ۱۱٪ و روغن نباتی ۱۰٪ به ترتیب در رده‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. پس از این محصولات برنج، قند و شکر، جو، انواع میوه و چای به ترتیب با سهمی بین ۸ تا دو درصد از ارزش صادرات محصولات کشاورزی در رده پنجم تا دهم قرار دارند.

ارزش واحد کالاهای وارداتی بخش کشاورزی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۵۹۶,۷ دلار به ازای هر تن می‌باشد. در بین کالاهای وارداتی ارزشمندترین گروه از کالاهای وارداتی بذور و سایر اندام‌های رویشی بوده که ارزش هر واحد از این محصول وارداتی در هر تن برابر ۲۸,۴ هزار دلار بوده است. پس از آن نیز گوشت قرمز ۵/۸ هزار دلار، چای ۴/۹ هزار دلار، قهوه ۴ هزار دلار و حیوانات زنده ۳/۷ هزار دلار به ازای هر تن به ترتیب در رده‌های دوم تا پنجم ارزشمندترین محصولات وارداتی قرار دارند در مقابل محصولات گروه غلات از جمله جو ۲۳۵ دلار، گندم ۳۰۴ دلار، ذرت ۳۱۱ دلار و کنجاله ۵۷۹ دلار و دانه سویا ۶۰۹ دلار بر تن به ترتیب کم ارزش‌ترین محصولات کشاورزی وارداتی به کشور محسوب می‌شوند. در نمودار ۵ مهمترین مبادی وارداتی کالاهای کشاورزی از منظر مقدار ارائه شده است. بر این اساس کشور امارات متحده عربی با سهم ۳۳ درصدی از کل واردات محصولات کشاورزی مهمترین مبداء واردات محصولات کشاورزی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ بوده است.

نمودار ۵. مهمترین مبادی وارداتی کالاهای کشاورزی از منظر مقدار در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

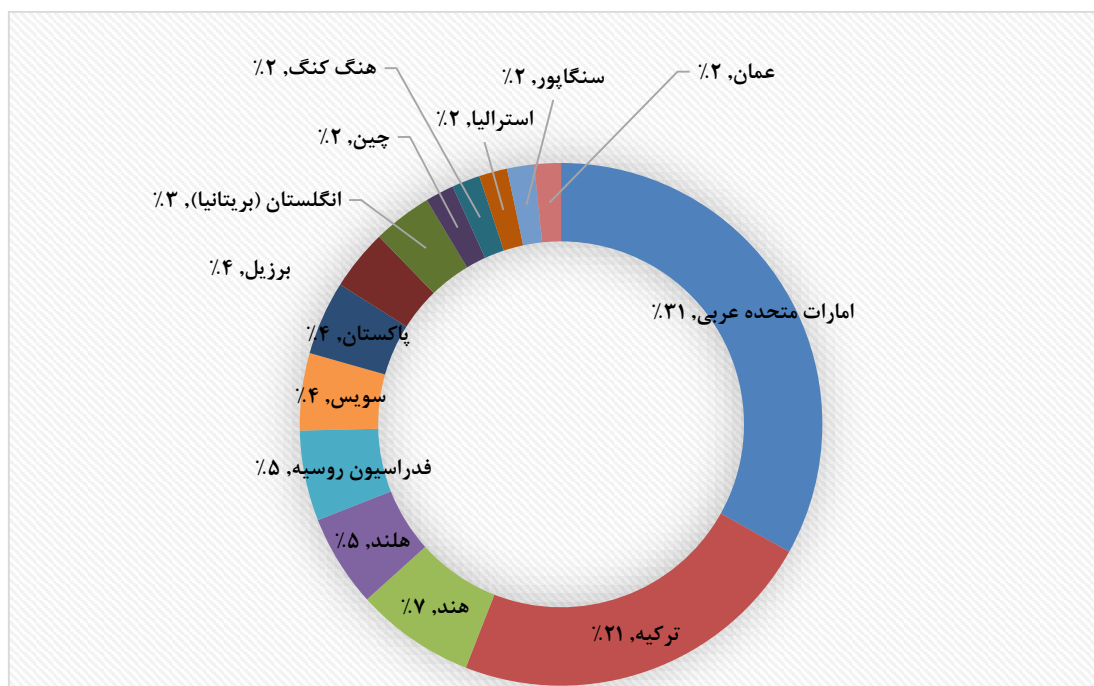

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

پس از امارات متحده عربی کشورهای ترکیه ۲۴٪، فدراسیون روسیه ۸٪، هلند ۷٪ و سوئیس ۶٪ از کل واردات محصولات کشاورزی به ترتیب در رتبه‌های دوم تا پنجم مهمترین مبادی واردات کالاهای کشاورزی قرار دارند. علاوه بر مبادی فوق بخش کوچکتري از نیازهای کشور به محصولات خام کشاورزی از کشورهای انگلستان، هندوستان، هنگ‌کنگ، عمان، پاکستان، سنگاپور و چین وارد می‌شوند که سهم هر یک از این کشورها از کل مقدار واردات محصولات کشاورزی ایران در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ بین ۴ تا یک درصد می‌باشد در مجموع دوازده کشور مذکور سهمی ۹۴ درصدی از کل مقدار واردات محصولات کشاورزی کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

در نمودار ۶ مهمترین مبادی واردات کالاهای کشاورزی ایران از منظر ارزش مورد ارزیابی قرار گرفته است. بر اساس محاسبات صورت گرفته کشور امارات متحده عربی با سهمی ۳۱ درصدی از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ در رده نخست قرار گرفته است. پس از این کشور، کشورهای ترکیه، هندوستان، هلند و فدراسیون روسیه به ترتیب با سهمی ۲۱، ۷، ۵ و ۵ درصدی در رده‌های دوم تا پنجم قرار دارند. پس از کشورهای مذکور، کشورهای سوئیس، پاکستان، برزیل، انگلستان، چین، هنگ‌کنگ، استرالیا، سنگاپور و عمان سهم بسیار کمتری از ارزش واردات محصولات کشاورزی ایران را به خود اختصاص داده‌اند به طوری که سهم این کشورها بین چهار تا دو درصد بوده است. در مجموع سهم کشورهای مذکور از ارزش واردات محصولات کشاورزی ایران در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۹۳ درصد بوده است.

نمودار ۶. مهمترین مبادی وارداتی کالاهای کشاورزی از منظر مقدار در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

مقایسه سهم کشورهای مبادی وارداتی از منظر مقدار و ارزش نشان از این مساله دارد که به غیر از کشورهای امارات متحده عربی و ترکیه که هم از نظر مقدار و هم از نظر ارزش در رده‌های اول و دوم قرار دارند جایگاه سایر کشورهای دارای تفاوت‌هایی می‌باشد به عنوان مثال کشور هندوستان از نظر سهم از کل مقدار واردات در جایگاه هفتم قرار دارد اما از نظر ارزش در بین مبادی اصلی وارداتی در رده سوم قرار گرفته است همچنین کشور استرالیا در بین مبادی اصلی وارداتی از منظر مقدار قرار ندارد اما از نظر ارزش در بین کشورهای مبادی واردات محصولات کشاورزی در رده دهم قرار گرفته است.

۲-۴- محصولات صنایع غذایی

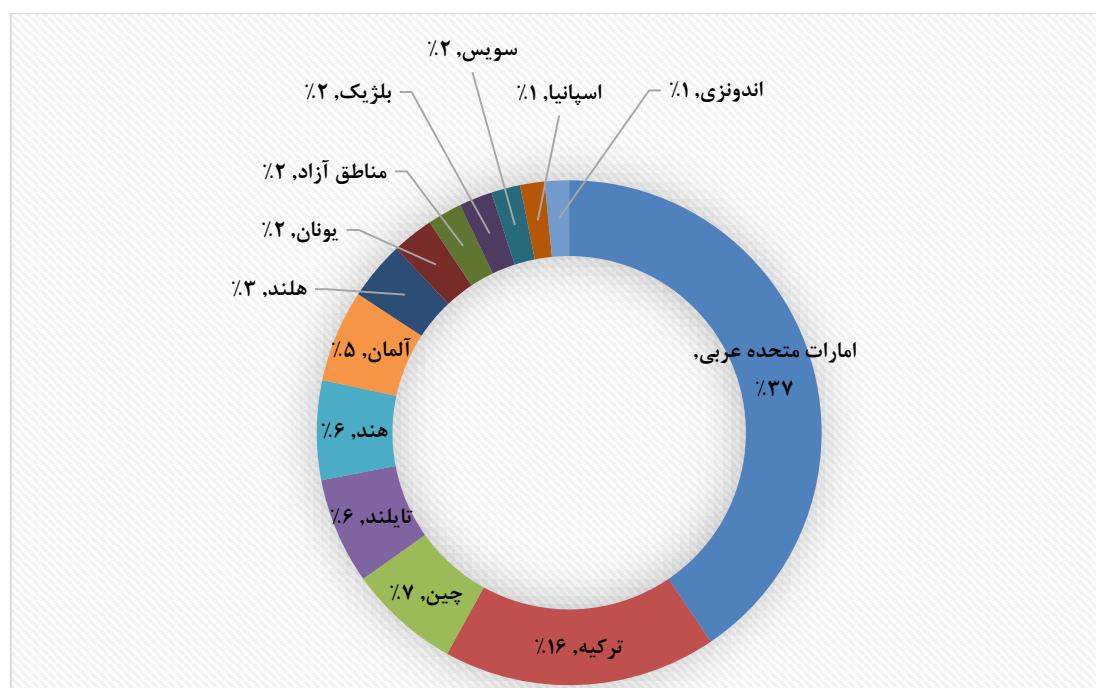
مقدار و ارزش واردات محصولات صنایع غذایی در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ برابر ۱۰۰ هزار تن بوده که نسبت به مقدار ۱۱۰ هزار تن سال گذشته شاهد کاهش ۹ درصدی بوده است. ارزش واردات محصولات صنایع غذایی نیز در شش ماه نخست سال جاری برابر ۵۷۹ میلیون دلار بوده که نسبت به ارزش ۵۷۳ میلیون دلاری واردات در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۲ شاهد رشد ۱ درصدی بوده است. در میان محصولات صنایع غذایی وارداتی گروه فرآورده‌های حاصل از میوه و سبزی با واردات ۱۹,۷ هزار تن در رده نخست قرار دارد و سهمی ۲۰ درصدی از کل واردات محصولات صنایع غذایی را به خود اختصاص داده است پس از آن نیز محصول شیر خشک به ترتیب با میزان و سهم واردات ۱۸,۸ هزار تن و ۱۹ درصد، توتون و سیگار و انواع تنباکو ۱۸,۷ هزار تن و ۱۹ درصد، سایر فرآورده‌ها، مکمل‌ها و افزودنی‌های غذایی ۱۶,۸ هزار تن و سهم ۱۷ درصد و کاکائو و فرآورده‌های آن ۱۳,۹ هزار تن و با سهم ۱۴ درصد است. بررسی محصولات وارداتی صنایع غذایی از منظر ارزش حاکی از این است که در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ بیشترین هزینه به منظور واردات شیر خشک صورت گرفته است به طوری که در این مدت ۱۷۹,۴ میلیون دلار صرف واردات این محصول شده است و سهم شیر خشک از کل ارزش واردات برابر ۳۱ درصد بوده. پس از آن توتون، سیگار و انواع تنباکو با ارزش واردات ۱۵۴,۶ میلیون دلار و سهم ۲۷ درصد در رتبه دوم قرار گرفته است؛ سایر فرآورده‌ها، مکمل‌ها و افزودنی‌های غذایی با ارزش واردات حدود ۱۰۴ میلیون دلار و سهم ۱۸ درصدی در رده سوم قرار دارد؛ کاکائو و فرآورده‌های آن با وارداتی به ارزش ۷۲,۸ میلیون دلار و سهمی ۱۳ درصدی از کل ارزش واردات در رده چهارم قرار

دارد و در نهایت فرآورده‌ها از میوه و سبزی با ارزش واردات ۳۳,۶ میلیون دلار و سهم ۶ درصدی از کل ارزش واردات در رده پنجم قرار گرفته است.

بررسی ارزش واحد کالاهای صنایع غذایی وارداتی حاکی از این است که ارزش هر واحد کالاهای این گروه در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۵,۷۷ هزار دلار به ازای هر تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته تنها ۰,۷ درصد افزایش یافته به عبارت دیگر ارزش واحد محصولات صنایع غذایی وارداتی نسبت به مدت مشابه سال گذشته تغییر معنی‌داری نداشته است. در میان محصولات مختلف وارداتی شیر خشک با ارزش واحد ۹,۵ هزار دلار به ازای هر تن در رده نخست قرار گرفته و پس از آن توتون، سیگار و انواع تنباکو، سایر فرآورده‌ها و مکمل‌های و افزودنی‌های غذایی، کاکائو و فرآورده‌های آن و خوراک آماده دام و طیور هر یک به ارزش واحد ۸,۲، ۶,۲، ۵,۲ و ۴,۴ هزار دلار به ازای هر تن در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار دارند.

در نمودار ۷ مهمترین مبادی واردات کالاهای گروه صنایع غذایی و سهم هر یک از مبادی از کل حجم واردات نمایش داده شده است. بر اساس بررسی و محاسبات صورت گرفته در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ کشور امارات متحده عربی با سهم ۳۷ درصدی از کل مقدار واردات محصولات صنایع غذایی در رتبه نخست قرار گرفته است و پس از آن کشورهای ترکیه، چین، تایلند و هندوستان به ترتیب با سهم ۱۶، ۷، ۶ و ۶ درصدی در رده‌های دوم تا پنجم مهمترین مبادی واردات کالاهای صنایع غذایی قرار گرفته‌اند. پس از آن نیز کشورهای آلمان، هلند، یونان، مناطق آزاد تجاری داخل کشور، بلژیک، سوئیس، اسپانیا و اندونزی با سهمی کمتر از ۵ درصد از مقدار واردات محصولات صنایع غذایی در بین کشورهای مبادی وارداتی در رتبه‌های پنجم تا دوازدهم قرار گرفته‌اند در مجموع نیز حدود ۹۱ درصد از مقدار صادرات صنایع غذایی از کشورهای مذکور صورت می‌گیرد.

نمودار ۷. مهمترین مبادی وارداتی کالاهای صنایع غذایی از منظر مقدار در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

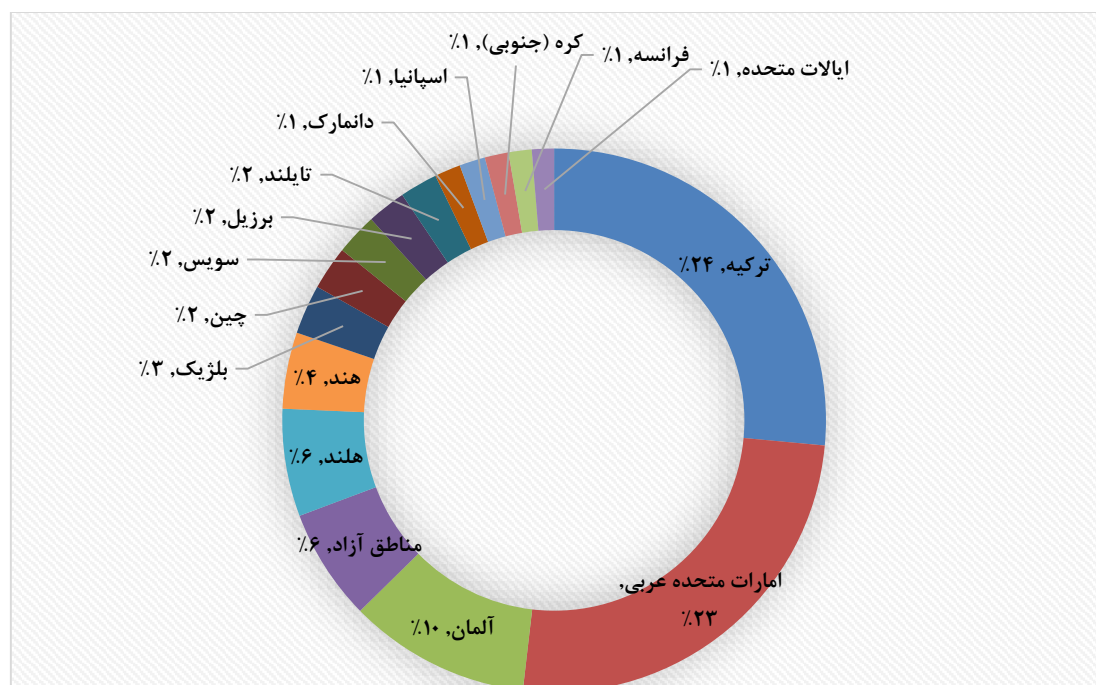

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

در نمودار ۸ مهمترین مبادی واردات محصولات صنایع غذایی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ بر حسب ارزش ارائه شده است. بر اساس محاسبات صورت گرفته کشور ترکیه با سهم ۲۴ درصدی از کل ارزش واردات صنایع غذایی مهمترین مبداء واردات این محصولات می‌باشد و پس از آن نیز کشور امارات متحده عربی، آلمان، مناطق آزاد تجاری کشور و هلند به ترتیب با سهم ۲۳، ۱۰، ۶ و ۶ درصد در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. پس از کشورهای مورد اشاره کشورهای هند، بلژیک، چین،

سوئیس، برزیل، تایلند، دانمارک، اسپانیا، کره جنوبی، فرانسه و ایالات متحده آمریکا سایر مبادی وارداتی کالاهای صنایع غذایی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ به حساب می‌آیند. در مجموع کشورهای فوق سهمی ۹۱ درصدی از ارزش کالاهای صنایع غذایی وارداتی کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ۸. مهمترین مبادی وارداتی کالاهای صنایع غذایی از منظر ارزش در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳

محاسبات مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی آب اتاق ایران بر مبنای داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران

۱-۲-۴-آفتکش‌ها

میزان واردات آفتکش‌های (شامل حشره‌کش‌ها، قارچ‌کش‌ها، علف‌کش‌ها و گندزداها) آماده در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۹,۴ هزار تن بوده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۲۸ درصد افزایش یافته است همچنین واردات آفتکش‌های آماده از نظر ارزش در این مدت به ۶۸ میلیون دلار رسیده است که این شاخص نیز نسبت به مدت مشابه سال گذشته شاهد رشد ۶ درصدی بوده است. هر تن آفتکش آماده وارد شده در این بازه زمانی ارزشی معادل ۷,۳ هزار دلار داشته که نسبت به ارزش ۸,۷ هزار دلاری شش ماه ابتدای سال ۱۴۰۲ کاهشی ۱۷ درصدی را به ثبت رسانده است.

میزان واردات آفتکش‌های تکنیکال در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۳۲,۴ هزار تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۴۱ درصد افزایش یافته است همچنین ارزش واردات آفتکش‌های تکنیکال نیز نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشدی ۲۳ درصدی را به ثبت رسانده است به طوری که ارزش واردات این نهاده از ۳۲,۶ هزار دلار در شش ماه ابتدای سال ۱۴۰۲ به بیش از ۴۰ هزار دلار در شش ماه ابتدای سال ۱۴۰۳ بالغ شده است.

۲-۲-۴-کودها

کود وارداتی کشور شامل دو گروه کود حیوانی و نباتی و کود شیمیایی می‌باشد میزان کود حیوانی و نباتی وارد شده به کشور در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۴,۴ هزار تن و به ارزش ۱۳,۴ میلیون دلار می‌باشد که از منظر مقدار و ارزش نسبت به مدت مشابه سال گذشته به ترتیب ۹۹ و ۱۳۷ درصد افزایش یافته است. همچنین ارزش هر واحد کود حیوانی و نباتی وارداتی در دوره جاری برابر سه هزار دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۲ شاهد افزایش ۱۹ درصدی بوده است.

میزان و ارزش واردات مجموع کودهای شیمیایی در شش ماه آغازین سال ۱۴۰۳ به ترتیب برابر ۱۶۸ هزار تن و ۱۷۲ میلیون دلار است که نسبت به شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۲ به ترتیب از نظر مقدار ۴۸ درصد و از نظر ارزش ۱۹ درصد افزایش یافته است. در میان کودهای شیمیایی وارد شده به کشور در این مدت بیشترین سهم از نظر مقدار به ترتیب مربوط به کود پتاسه با سهمی در حدود ۵۰ درصدی، کود فسفره با سهمی در حدود ۳۱ درصدی و کودهای NPK با سهمی در حدود ۱۰ درصدی بوده و این کودها از نظر مقدار واردات در رتبه اول تا سوم قرار گرفته‌اند. همچنین از منظر ارزش واردات نیز کود پتاسه با سهمی ۴۴ درصدی بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و پس از آن کودهای فسفره و NPK به ترتیبی با سهمی ۲۳ و ۲۰ درصدی از ارزش در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. بررسی دقیق‌تر نشان می‌دهد که میزان واردات کود ازته نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۵۹ درصد، کود پتاسه ۱۳۰ درصد و کود NPK ۳۰ درصد افزایش یافته اما در مقابل واردات کود فسفره افزایشی را ثبت نموده است همچنین میزان واردات کود میکرو و سایر کودها نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱۸ و ۶ درصد کاهش یافته است. مقایسه ارزش واردات کودهای مختلف نیز حاکی از این است که ارزش واردات کود ازته نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۶۵ درصد افزایش یافته و کود پتاسه، NPK و سایر کودها نیز به ترتیب شاهد رشد ۹۱، ۱۹ و ۲ درصدی ارزش واردات بوده‌اند در مقابل ارزش واردات کودهای فسفره و میکرو نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۲۹ و ۳۸ درصد کاهش یافته است.

۳-۲-۴- بذور

در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ میزان واردات بذور و اندام تکثیر شونده گیاهی به ۲,۷ هزار تن رسیده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۳۶ درصد کاهش یافته است. از نظر ارزش نیز میزان واردات بذور و اندام تکثیر شوند گیاهی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ به حدود ۷۹ میلیون دلار رسیده است که نسبت به ارزش ۶۳,۵ میلیون دلاری شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ رشد ۲۴ درصدی را به ثبت رسانده است. ارزش واحد هر تن بذور و اندام تکثیر شونده گیاهی در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ برابر ۲۸,۴ هزار دلار بوده در حالی که ارزش واحد این گروه از کالای وارداتی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ برابر ۱۴,۷ هزار دلار بوده که نشان از رشد ۹۴ درصدی این متغیر در سال ۱۴۰۳ نسبت به مدت مشابه سال گذشته دارد.

۴-۲-۴- ماشین‌های و ادوات کشاورزی

مقدار واردات ماشین‌آلات کشاورزی و ادوات کشت در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ برابر ۶۳ هزار تن بوده که نسبت به مقدار واردات این کالاهای در مدت مشابه سال گذشته رشد ۱۰۰ درصدی را به ثبت رسانده است. ارزش واردات این محصولات نیز در دوره مذکور برابر ۸۶۰ میلیون دلار بوده که نسبت به ارزش ۴۵۲ میلیون دلاری شش ماه نخست سال ۱۴۰۲ رشد ۹۰ درصدی را به ثبت رسانده است. ارزش هر واحد ماشین‌آلات وارداتی در شش ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ برابر ۵,۱۳ هزار دلار به ازای هر تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۵ درصد کاهش را به ثبت رسانده است. در بین ماشین‌آلات کشاورزی وارداتی بیشترین سهم از نظر ارزش مربوط به واردات تراکتورهای کشاورزی می‌باشد که سهمی ۸۲ درصدی از ارزش واردات را به خود اختصاص داده است و پس از آن نیز سایر ماشین‌آلات با سهمی ۷ درصدی و ماشین‌آلات سورتینگ و فرآوری محصولات زراعی و باغی با سهمی ۵ درصدی در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

۵-۲-۴- واکسن و دارو

میزان واردات واکسن و داروی مربوط به بخش کشاورزی در شش ماهه اول سال ۱۴۰۳ برابر ۲۱۲ تن و به ارزش ۷,۹ میلیون دلار بوده است که این مقادیر نسبت به مدت مشابه سال گذشته به ترتیب ۲۶۱ و ۲۵۳ درصد افزایش را نشان می‌دهد همچنین ارزش واحد هر تن واکسن و داروی وارداتی در سال ۱۴۰۳ برابر ۹,۷ هزار دلار به ازای هر تن بوده که نسبت به ارزش ۱۰ هزار دلاری سال گذشته کاهشی ۲ درصدی را نشان می‌دهد.